

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S.D.P.B.

Coll. No. 523

Title Rupānusthāna
padhāni

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No.: ~~403~~ 523. Subject: Vedic Rit.

Title: Rydsānuṣṭhāna paddhati

Author: — Scribe: Bhatta Nāṣāyana

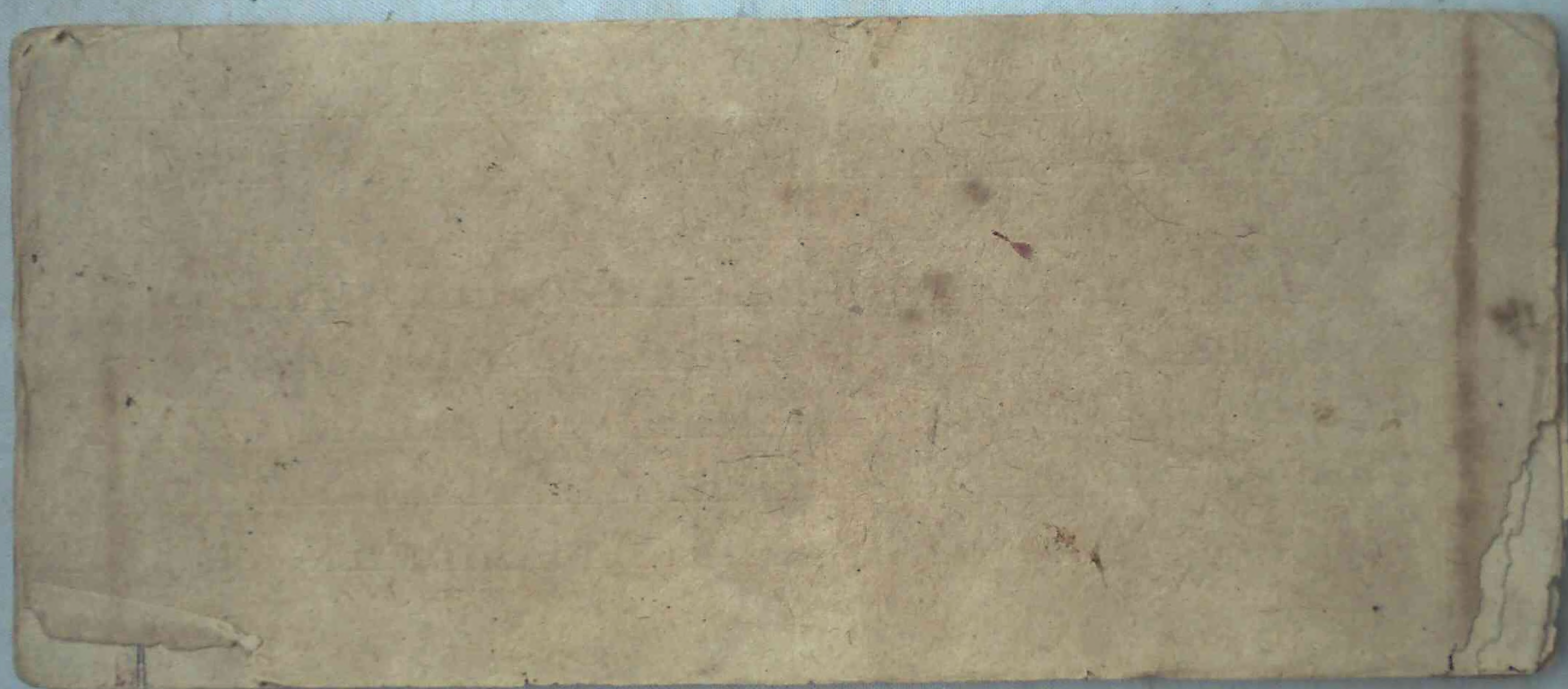
Date of the work: — Date of the Ms.: —

Place of the work: — Place of the Ms.: —

Size: 9.9" by 4.4" Extent: 39 foll.

Language: Sanskrit. Script: Devanāgarī

Remarks: —

॥ श्रीगणपतये नमः ॥ ^{म म} उनिमशिवाय ॥ भट्टरामेश्वर सुतोदनाय नमः सुधीः
 ॥ प्रणम्य रामं ननु तिरुदानुष्ठानपद्धतिं ॥ १ ॥ तत्र तावद्यद्यनेका मुयन्तु शरव
 सुरुदः पद्यते तथापि तैत्तिरीयशरवानुसारेण रुद्रप्रयोग उच्यते ॥ स्मार्त्तरुद्रप्र
 योगस्य बोधायनसूत्रभूतकत्वेन बहूचादीनां च तत्र बोधायनीयाद्युबद्धा
 दिमिरादरादिति वाक्यानुसारेण बोधायनीयानुष्ठेयत्वादिति ॥ इह च
 रुदानुष्ठाने चैव एकिना मेवाधिकारो न स्त्रीश्रुदानुष्ठेयनीतानी ॥ तेषां वै
 दिकमंत्र ॥ युक्तकर्मण्यथ यनाद्यभावेन तत्सहिद्वचनाभावेन अधिकारा

दिति ॥ अन्यत्रैतद्विस्तरेण निरूपितं ॥ तत्र रुद्रः पंचधा ॥ रूपं रुद्रित्वधुरुद्रो महा
 रुद्रो तिरुद्रश्चेत्येकादश गुणवृद्धौ ॥ सर्वश्च त्रेधा ॥ जपरुद्रो होमरुद्रो भिकर्षे
 रुद्रश्चेति ॥ जपरुद्रो पिद्वेधा ॥ केतलजपासको होमांगश्चेति ॥ होमाभिषेक
 योक्तकेवलतदात्मकचमेव ॥ तत्र तावत्यापह्नयकामः श्रीरुद्रः प्रीतिकामो वो
 त्ररायणादौ गुरुशुक्रास्तवाव्यवार्दकोदिरहितेशुभेकालेशुक्लपद्मादौरिक्ता
 भौमच्यतीपातादिविश्रादिदोषहेतायां द्विनियादिस्वाध्यायशुभतिथौ चंद्रावु
 कुल्येकृत्तमंगलिकस्नानः शुचिशुक्लवासाः सपत्नीको यजमानः पूजितेष्टदेवतो

॥ गीमयजिप्रेषु चौदेशे प्राशुख उपविश्य प्राणानापम्य देशकौलो संकीर्त्य
 मम कायिकादिसर्वपापहृयार्थे ॥ श्रीमहारुद्रा प्रीत्यर्थं विमुक्त रुद्रमहं करि
 ष्य इति संकल्पयेत् ॥ पुत्रकामस्तदीधायिः सुपुत्रसिद्ध्यर्थं महारुद्रमहं क
 रिष्य इति महारुद्रमेव संकल्पयेत् ॥ सनवग्न रुद्रकरणपद्मे तु सनवग्न ह मरु
 रुद्र महं करिष्य इति विशेषः ॥ एवं प्रधानसंकल्पं विधायास्मिन् कर्मणि निर्वि
 घ्न समाप्ति सिद्ध्यर्थं गणपतिपुण्याहवाचनमाह पूजननां दीप्ताद्वाचा यदि ॥ २॥
 वरणं च करिष्य इति संकल्पयेत् ॥ प्रत्येकं वा संकल्पः ॥ ततः षोडशभिः
 पूजनं

पंचमिवोपचारैर्गणेशं पूजयेत् ॥ त्वा
 अवनिक्तजानुमंडलं इत्याद्याश्च लायनग
 द्यपरिशिष्टोक्तविधिना पूज्याहं वाचयित्वा गौर्यादिषोडशब्राह्म्यादिसप्तमातृ
 पूजयेत् ॥ ताश्च ॥ गौरीपद्माशचीमेधामा वित्रिविजया जया ॥ देवसेनास्वधा
 स्वाहा मातरी लोकमातरः धृतिः पुष्टिस्तथात्रुष्टिः रात्मनः ऊर्ध्वदेवतेति ॥ ॥ वा
 श्रीमाहेश्वरी चैव कौमारिवैस्तवीतथा ॥ वाराही च तथैडाणी चामुंडा सप्तमातरा
 इति च ॥ एताश्च पदार्थानि समयेन पूज्याः ॥ सर्वत्र चाकृतपूजादौ पूजने आवा
 हनादिविसर्जनीतं कुर्यात् ॥ प्रतिमा पूजने आवाहनं विसर्जने न स्तः ॥ ततः
 त्वा

शीतं सुवृत्ते वेदविदं कुंडं विनमाचार्यं भुक् प्रवरोपेतो भुक् गोत्रो भुक् शर्म
ह भुक् प्रवरोपेतं भुक् गोत्रं भुक् शर्मणिमाचार्यं त्वां वृणु इति वृणुते या
सुत्रिये त्वमुक्त्वमेति वैश्वे च भुक् उग्र इति ॥ ततः प्रार्थना ॥ प्राचार्यस्तु यथा स्वर्गेश
कादीनां बृहस्पतिः ॥ तथा त्वं मम यद्देस्मिन्नाचार्यो भव सुवृत्तेति ॥ एवमेव ब्राह्मणं
वृत्वा प्रार्थयेत् ॥ यथा चतुर्मुखो वृद्धा स्वर्गलोके पितामहः ॥ तथा त्वं मम यद्देस्मि
ब्रह्मणो त्वामहं वृणु इति ॥ जपहोमादिकं च यमेव कुर्यात् ॥ स्वस्त्या ॥ ३ ॥
शक्तौ स्वप्रतिनिधित्वेन जपाद्यं वा सायणं वृणुयात् ॥ पुत्रं कामं
पुत्रकामस्तु रुचिर्जोयत्वा प्रत्येकं प्रार्थयेत् ॥ भगवन्सर्वधर्मज्ञः सर्वधर्म
र्थं ३

कृत्वा

भृतां वरः ॥ वितर्तं मम यद्देस्मिन् त्विह भव सुवृत्तेति ॥ ततः सदस्यं वृणु
यात् सर्वकर्मणा मुपद्रष्टा भवेति ॥ प्रार्थयेच्च ॥ तत्र रूपेणैक एव रुद्रिह
धुरुद्रमहारुद्रेष्वेका एकादशावा ॥ प्रतिरुद्रे एकादशा एकविंशत्युत्तरं
शतं चिति रुचिकसंख्या ॥ प्रतिनिधिप्रद्वैचनियम इति सौप्रदायिकाः
समग्रपक्षे ग्रह रुद्रजपाद्यं चैषां वरणीकार्यं यिहो रुद्रजपाद्यं बाह्यं
एवरागात्पुर्वं ग्रहजपाद्यं मनीषमनैर्कैदोन्नीत्या विप्रान् वृणुयात्
ततः प्राचायादिभ्यो भुपकेणाहिये चावस्वाले कारादिभिः पूजयेत् ॥

ग्रहपदेव ह्यमाणाग्रहमंत्रजपपुरःसरं रुद्रजपः कार्यः

स्मात्तेन धुपकं केचिन्नेच्छन्ति ॥ प्रतिनिधित्वेन जपाद्यर्थविरागे ॥ वस्त्रादिपूजे
वत्तमधुपुष्पैः ॥ प्रयाचायादिक्यः शिवायतनादौ पुण्यनद्यादितृतीतिरे।
गोष्ठादिपुण्यदेशे बाह्यागृहे यजमानग्रहे वा तदीशान्तिगोवाशुचौ देशे दिग्भा
न्यासपुरःसरं रुद्रजपकुर्युः ॥ तत्र ग्रहाणां प्रत्येकमयुः सहस्रं शतं वा संख्या
॥ अथ रुद्रजपादौ न्यासविधिः ॥ तत्र बोधायनमते पंचांगश्रुतः ॥ तत्र ॥ ४ ॥
शिखाद्यस्त्रीतमेकविंशदंगन्यासः ॥ प्रथमः ॥ मूर्ध्नि निदिपाती तं दशंगन्यासो दि
तीयः ॥ पादादिमूर्ध्नि पंचांगश्रुतः ॥ पुद्गादिमस्तको तं पंचांगश्रुतः
दि ४ स्त तं

ऊनना

शतुर्थः ॥ हृदयाद्यस्त्रांतं पंचांगन्यासः ॥ पंचमः ॥ रातातपमने तु प्रकृष्टदिस
वंगिपयंतं षोडशंगन्यासः ॥ षष्ठः सर्वत्र जपादौ ॥ अभिषेक एवायं षष्ठो ना
यत्रैति बोधायन ॥ ॥ तेषां प्रकारः ॥ याते रुद्रेति शिखायां ॥ मस्मिन्महत्य
एचिदिति शिरसि ॥ सहस्राणीति पलाटे ॥ ह्रस्वः शुचिषदिति कवोर्मध्ये ॥ अं
वकं यना मह इति नेत्रयेर्निमः ॥ कत्यायेति कण्ठोर्मणि स्तोक इति ॥ नासिका
यां ॥ मवतयेति ॥ मुखे ॥ नीलजले निवो द्वौ कंठे ॥ नमस्ते अस्त्वायुधायेति बाह्वोः ॥
पतिरिति रित्युपबा ॥ र्येति र्थानि निहस्तयोः ॥ स्सद्यो जातमीति पंचानुवाका
न्यचर्खं गु ॥ जीषु नमो वः किरिकेभ्य इति हृदयो ॥ नमो हिरण्यबाहव इति पार्श्वयो

को

हिरण्यगर्भ इति नाभौ मिहृष्टमः शिवन सैतिकक्षी ॥ येन तानामधिपतय इति तु ये ॥ स
 शिराजातवेदा इत्यपाने ॥ मानो महीतमिति पूर्वो ॥ रेषन इति जान्ते ये पशमिति पादयोः
 ध्ववोचदितिकवर्चनमोदित्तिनेत्यूपकवच ॥ समो अस्मन्नीलग्रीव येति तृतीयनेत्रं ॥
 प्रमुचधन्वन इत्यस्त्री ॥ य एता एतश्चेति दिग्बुद्धं कुर्यादिति प्रथमः ॥ उकारं मुद्गिविन्यस्य
 नकारं नासिकौ गतः ॥ नोकारं तु लज्जामते ॥ नकारं मुखमध्यगः ॥ गकारं दंष्ट्रदेशोत्तु
 वकारं हृदिविन्यसेत् ॥ तेकारं हृदि एतत्ते रुकारं गामतोऽन्यदेते ॥ इकारं नाभिदेशे ॥ ॥ ५ ॥
 तुदकारं एतदयोऽन्यसेत् ॥ मूढेन मइत्याद्येता न्यक्षराणि नमोः तानि न्ति सेदिति द्विती
 यः ॥ तद्यैव पादयोऽन्यस्यौ ॥ मं ॥ स्योरुमध्यतः ॥ अघोरं हृदिविन्यस्य मुखे तु मषं हसेत् ॥
 वा न्य वै का

ईशानं मुद्गिविन्यस्य त्यात्मानं सदा शिवात्मकं भावयीत्वा ॥ कर्मसंपुटं रुचा ॥ त्रा
 तारमिदं हीनो अग्ने सुगन्धः पंचा ॥ प्रसन्नं च ॥ तत्ताया म्या ॥ नो नि युद्धि ॥ वयं मोम ॥
 म पीशान ॥ मस्मे रुद्रा ॥ स्यो ना पृथिवी तीक्षादि ॥ नमस्कृत्यात्मरक्षा कर्तव्येति ॥
 अस्मे रुद्रा स्यो म्या एधिवित्येताभ्यो नातारमिदं ॥ मित्या दृष्टौ मंत्रान्पुनरेव संपु
 टीकृत्य पुनरेदिति वा संपुट इति केचित् ॥ इति तृतीयः ॥ मना न्योतिरबोध्य निमूढा
 नं ममाणिते मर्मभिच्छादया ॥ जातवेदा इति तु ध्यात्विहृदयै मुखशिखरं मुदिना स्या
 त्मरक्षा कर्तव्येति चतुर्थः ॥ शिवसंकल्पद्वयं पुरुषसूक्तं शिरुत्तरं नारायणी ॥ शि
 खा अप्रतिरर्धं कवचं शत रुद्रि ॥ पप्रस्रमिति पंचमः ॥ प्रजनने ब्रह्मातिष्ठतु ॥ ॥

पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु। हस्तयोर्हरिस्तिष्ठतु। बाह्वोरिन्द्रस्तिष्ठतु॥ ॥
 जगत्त्रैलोक्यं स्तिष्ठतु। हृदये शिवस्तिष्ठतु। कंठे वसवस्तिष्ठतु। मुखे सर-
 स्वतीस्तिष्ठतु। नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु। नयनयोर्ब्रह्मादित्योस्तिष्ठतां क-
 र्णयोरश्विनौ देवौ तिष्ठतां। ललाटे रुद्रास्तिष्ठतु। अर्ध्यादित्यास्तिष्ठतु।
 पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु। शिरसि महादेवस्तिष्ठतु। शिखायां सदा शिवस्ति-
 ष्ठतु। पुरतः शुक्ली तिष्ठतु। पार्श्वयोः शिवारौ करोतिष्ठतां। सर्वतो वायुस्ति-
 ष्ठतु॥ बहिः सर्वतो मित्राग्निमात्म्यपरिवृतस्तिष्ठतु। सर्वेषु गेषु स वा-
 देवता॥ यथा स्थानं तिष्ठतु मीरुं तु॥ इति षष्ठः॥ एवं सर्वत्र शांतात्
 पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु ३

पमते ^{शु} निषेक एव बोद्धव्यं मत इत्युक्तं॥ एषु न्यासेषु शरां नरे विषेशं
 उक्तं स्तथा॥ प्रथमं न्यासे हृदयं नतं॥ नमो गणेशाय इति पृष्ठं इति पार्श्वतो नतं
 विज्यं धनुरिति नगर इति ज्वा नतं नरी॥ स ३ सुष्टु जिह्वेति जं धयो विष्णोः नतं
 ति गुल्फयोरिति प्रजननादि न्यासे मरुद्भ्योः स्तिष्ठं वित्यनंतरं॥ शिरसि महा-
 पुरुषस्तिष्ठतु शिखे स्यां गां डुडा स्तिष्ठंती॥ ॥ मानंतरं हिरेण्यगर्भो यद् एतं ब्रह्म
 जज्ञानं महीदौ रूपश्चास्मान्नेत्रयया तं प्रगल्भं यमेत्येषो मंत्रोऽपेक्षितः नतः अग्नि-
 त्मानं सित्यादि मिधायितुं नोऽरुपि देवतं दीप्तिं स्मरेत्॥ तदभावे नानादिवे-
 यं यस्मिन्नुक्तं॥ तत्र सप्तमहपदे महादि मंत्राणां मृदादि मंत्राणां मृथादि निर-
 हप्रकरणे वक्ष्यमाणानि हेयानि॥ ततो रुद्र रुथादि स्मरेत्॥ यथानमकानुवाका-
 र्वा त्वि न

नां। प्रथमानुवाके आद्यायाः कश्यपोदितियाया आत्रेयस्त्रतीयाया कश्यपस्ततो द्व
योगौ तमस्तुके एकस्याः कएवस्ततो द्वयोर्मरुवांस्तत एकस्या भगवांस्तत स्तिष्ठणं नार
दस्तत स्तिष्ठणं भगवान् द्वितीया अनुवाकस्य मंडूकः। तृतीया अनुवाकस्य भगवां
श्चतुर्थानुवाकस्य इवा। पंचमषष्ठानुवाकयो भगवांस्तत प्रमानुवाकस्य हे
मकोशोऽष्टमनवमानुवाके च नमो व इति यावद्भगवानवशिष्टस्याग्निदशमा
नुवाके प्रथमस्य पुनर्हो द्वितीयस्य स्कंदस्ततो द्वयोर्मंडिव्यस्तत एकस्य देवराज्ञत ए
कस्य भगवांस्तत एकस्या विस्तत एकस्य वैयाघ्रस्तत एकस्य भगवांस्तत एकस्य
वैराजीस्तत एकस्य पुलहस्तत एकस्य नारदस्तत एका दशानुवाक आद्या नीच

॥१॥

तुण्ण्डुवसिस्तत आसमाप्तिदेवत इत्युच्यतेः॥ प्रथमानुवाके आद्यस्य रुद्रस्तत ए
कस्य शंभुस्तत एकस्य स्कंदरात्मारुद्रस्ततो द्वयोरुद्रस्तत एकस्य शंभुस्ततो द्वयोरदित्या
त्मारुद्रस्तत एकस्याः शंभुस्तत स्तिष्ठणी रुद्रस्तत स्तिष्ठणी भगवांस्ततो द्वितीय तृतीया
नुवाकयो रुद्रश्चतुर्थपंचमषष्ठानुवाकानीं शंभुः सप्रमानुवाकस्य रुद्रोऽष्टमानुवा
कस्य नमो वः किरिकेभ्य इत्यर्थे तत्र नवमस्य भगवानवशिष्टस्य रुद्रो दशमानुवाके च
चतुर्णिरुद्रस्तत एकस्य नंदीश्वरात्मारुद्रस्तत एकस्य भगवांस्तत एकस्य शंभुस्तत
एकस्य रुद्रस्तत एकस्य भगवांस्ततो द्वयोः शंभुःस्ततोऽवशिष्टानोरुद्रा इति देवताः॥
प्रथमानुवाके आद्ये आनुष्टुप् तत एकस्वरानुष्टुप् तत एकानुष्टुप् तत एकानुष्टुप्
तो

अतनएकानिष्टदनुष्टुपतनएकाप्रस्तारपंक्तिःपंचपदार्पंक्तिवतितएकापदद्वयगती
 ततःसप्तानुष्टुभस्ततोष्टानुवाकायजुषिततएकायजुस्ततएकाप्रस्तारपंक्तिःपंचपदा
 पंक्तिवतिततएकानुष्टुपतश्चतस्रीजगत्यस्ततस्त्रिभस्ततएकापंचपदाविष्टुमहाह
 हतीवाततोदादशानुष्टुभस्ततःत्रीणीयजुषिस्ततस्त्रिभुस्ततएकायजुस्ततएकायजुस्त
 र्वदीप्ति॥ ॥ अथचमकानुवाकानामग्निकीज रुषिःराद्याआग्नावैश्वदेवगायत्रि
 शिष्टानीवाजादशेन्नादिविशेषादेवतायजुर्जपेविनियोगइति॥ ॥ एतदंतविधाय ॥६॥
 यजमानाचार्यब्रह्माग्नीनिधायविग्निःसावधानैःसंवापीतरमकुर्वद्भिःश्रीरुद्रै
 ध्यायद्वियजमानस्यकामःसिद्धतामितिचित्तमद्भिःस्वरवाणविवेकपूर्वकंजपाकार्यः॥

होमरुद्रेष्वेवमेवहोमःकार्यः॥ ॥ अग्निषेकरुद्रेषुषष्ठ्यासानंतंरंअग्निमेवा
 चिश्चित्तइत्यादियथाजिगर्मगानिसंस्पृश्यात्मानंमहेश्वररूपंनैधापुष्पाकृतधू
 पदिपैःप्रत्यक्षमनिसेवाआराध्यआराधितोमनुष्यैस्त्वंसिद्धदेवांसुरादिभिः॥ ॥ ओ
 त्था राधयामीमन्त्रैर्कालाग्निहाणामहेश्वर॥ इति॥ ॥ अथैवकंयजामहइति॥ ॥ आवावहं
 तुहरयःस्वचेतसइति॥ ॥ सद्योजानंप्रपद्यामितिचशिवमावाह्य सद्योतुवैनमे यध
 नमइतिइत्यासनीदवा॥ भवेभवेनातिभवेभवस्त्वमितिपादोदवा॥ भवोदवाय
 नमइत्यापोहिषुतितिसृमिश्चस्नानंदत्वा॥ भवेदेवतर्पयामि॥ शर्वदेवतर्पयामि॥ इश
 नंदेवतर्पयामि॥ पशुपतिंदेवतर्पयामिरुद्रंदेवतर्पयामि॥ उग्रंदेवतर्पयामि॥ भीमं

मी

माधु

दिवं तर्पयामि ॥ महान्तं देवं तर्पयामि तितर्पयिष्याम्येषा यनमइत्याचमनीयं द
 वाश्रेष्ठाय नम इति मधुपर्ककोलायनमइति गंधं कजविकरणाय नम इति पुष्पं
 द सर्वभूतमनाय नम इति धूपं मनोन्मनाय नम इति दीपं भवोद्भवाय नम इति
 नैवेद्यं दवातुल्लिमाचमनीयं दवाऽष्टौ पुष्पाणि भवादिनामभिर्भुवि देये यनम
 इत्येवमादिप्रयोगेण दत्त्वाऽष्टौ पुष्पाणि ॥ समयश्च घोरैर्भ्य इति मंत्रत्रयो गोप
 स्थाय ॥ हिरण्यरजतताम्रादिपात्रैरेण संततधारया दुग्धादिनोदकेन वा मिषि च ॥ ६५
 पुनः पूजयेदिति ॥ रुद्रजपादौ सर्वसाधारण एष विधिः ॥ ॥ रुद्रस्य नमकाध्यायात्मकस्य
 रूपमात्रं जपादौ च पकाध्यायोऽपि सकृदा कर्तव्यं ॥ ॥ रुद्रजपादौ तु प्रत्यावृत्त्येकैकश्च

मकानुवाको योजनीयः ॥ एनादृश्याश्च रुद्रा एकादशा एतौ तद्यु रुद्रः ॥ ॥ तदेकादशा एतौ
 महारुद्रः ॥ ॥ तदेकादशा वृत्तावति रुद्रः संपद्यते ॥ ॥ तत्र जपे भिषेके च नमो बः किं र्भ्यै के इति स
 दृष्ट्वाणि सहस्रश इति नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यामिति चैते यथा व्याख्यानमेव पठनीयाः ॥ ॥ ५
 होमेषु विशेषो ब्रह्मते ॥ ॥ रुद्रस्य संकल्प्यादिब्राह्मणभोजनपर्यन्तं यजमानाचार्या विपरुस्ति
 नानियमाः हविषा भोजनं द्वे ब्रह्मचर्यं भूशयापतिताद्वर्षे भाषणमक्रोधः श्रुतिं तेत्यादयो दृष्टव्याः
 ॥ ॥ एवैजपं समाप्य हृदयादिप्रीतिं पीत्वा गंगा कुवा रुद्राद्याय निवेदयत् ॥ ततस्तद्गंगहोमार्थं
 होमरुद्रे च प्रधानहोमार्थं मण्डपे देवैश्च यजति ॥ इदं च हयं होमं गमेव ॥ अनावश्यकं च
 ॥ कर्णफलाधिक्यं ॥ ॥ तत्र मंडपोऽदृष्टौ दशहस्तश्च कनिष्ठः ॥ द्वादशहस्तः ॥ शतं शतं

मध्यमः॥॥षोडशहस्तोष्टदशहस्तश्चोत्तमः॥सर्वेचिकुम्भाश्चतुद्वाराःकायः॥
 तत्राष्टहस्तदिर्मंडपास्तावन्मानसश्चैरणप्राच्यादिसावनपुरःसरंममचतुरस्त्रीन्मा
 धयिचातकुर्वेत्रेधाविभागेनपातयिचाबाह्येषुदादशस्तुत्रसंपातेषुदादशहस्तं
 पुदि ॥मानिखनेत्॥चतस्रंहृदिहस्तचतुरंगुलाधिकद्विहस्ताष्टंगुलाधिकद्विहस्त
 विस्तृतानिद्वाराणिकर्तुंद्वारशाखास्यस्तभयोर्द्वेर्द्वेनिर्विरीएतेचविंशतिस्त्रीभाः
 पंचहस्ताःकायाःतेषांचोपरिचूडासुसरंध्रकाष्ठानितिर्यग्द्विद्वानिद्वारसंमुख
 तयाचहस्तमात्रादहिःपूर्वादिप्रादह्निर्वायः॥क्रमेणान्वत्येवमवस्यवटशारवा
 रुतानिपंचषट्पहस्तोद्धूयायधममध्यमोत्तममंडपेषुहस्तद्वयसंपादहस्त

॥१०॥

द्वयसाद्वहस्तद्वयविस्तृतानिनोरणनिकायाणि॥नोरणानिंचोपरितिर्यक्कानके
 पुरौवकमत्वात्रिशलाकाराःपंचसप्तनवीगुलाःकनिष्ठमध्यमोत्तममंडपेषुमध्ये
 किलानिखेयाः॥मध्यमुत्रसंपातचतुष्टयेचाष्टचुस्ताश्चत्वारःस्त्रीभाश्चसुतिर्य
 कसरंध्रकाष्ठसहितानिखेयाः॥मध्यमागेवसौदयेथिमुक्त्रिनिविस्तजेत्॥सर्वे
 चस्त्रीभाःपंचमीशेनसूत्रसंपातस्थनादहिनिखेयाः॥मंडपेष्वोपरितश्चद्वारवर्त
 यद्विषयत्वादिनिर्मितकटादिभिश्चाद्विनियद्वति॥मंडपेष्वमध्यमागेकुंडंकुयति
 मध्यमागककुंडमितिसाधिप्रमन्यवा॥तत्रैवहस्तमागहोपाहुतिंसीख्याति
 राधेण॥कुटपरिमाणविशेषाद्विज्ञेत्॥तत्रैकोनपंचाशद्विपयैतं॥स्त्रीदि

ॐ

ग्रह

तमेव॥ नचाष्टादशांगुलादिपरिमाणं हस्तोर्ध्वचतुरंगुलो
 सेधं वा॥ पंचादादिनवनवन्या॥ इतिपर्यन्तं मुष्टिमात्रं कुंडं॥ रातायेकोनस
 हस्तपर्यन्तं मस्त्रीमात्रं कुंडं॥ महस्त्रायेकोनपुताइतिपर्यन्तं हस्तमात्रं कुंडं
 अयुतायेकोनद्वयपर्यन्तं द्विहस्तं॥ ललाटेकोनदशपर्यन्तं चतुहस्तं॥ दश
 ललाटेकोनकोटिपर्यन्तं षडुहस्तं॥ कोटिमार्ग्यायेकहोमष्टहस्तं॥ तत्रैवाधिकतर
 होमेदशहस्तामितिकेचित्॥ कुंडानिचबाह्यागृहत्रियविंशतिचतुरस्रव्रतचंद्र
 मानानिकायाणि॥ सर्वकार्यासिद्धिः पुत्रसुखावाप्तिवैरि
 रणद्वेदनदृष्टिरोगनाशमिच्चारशीतिमूलोत्साहनादिदशविधकामनार्थचतुर

संयोन्यर्धचंद्रं च सहस्रषडुस्रपद्माष्टास्वर्पचास्त्राणिसर्वेषां कार्याणि काम्य
 स्यनिसर्गमिति॥ अधकचात्राएतेषांचकरणप्रकारोन्यतोवर्गीतचः॥
 गौरवमयान्तेहीचतुर्कुंडानांचखननं सूक्ष्मद्वयहोमेपंचदशचतुर्विंश
 शिः कार्यं सुलनद्वयेषुविस्तारसमं॥ चतुर्विंशं शिंकं॥ त्र्यन्कानवमिष्टि ४
 त्रुविंशं शोमेरिवत्कर्मः॥ तत्रैवविस्तारो गुलोसेधविस्तारा
 द्विनियाननुपरिच्यं॥ तत्रैवविस्तारो गुलोसेधविस्तारा
 विस्तारा॥ तत्रैवविस्तारो गुलोसेधविस्तारा॥ तत्रैवविस्तारो गुलोसेधविस्तारा
 त्रियांशविस्तारतामश्चत्वारदवाकारं कुंडं चतुर्विंशं शिंकं मखलायीपरिच्यं

मनः प्रविष्टान्नात्मा मुनयतो मृत्पिंडद्वययुतां कुंडमध्यप्रविष्टा ग्रीचतुर्विंशति
 शोत्सेधां पश्चादुन्नतां योनिं भूमितोरचरोत्पत्तिं मुष्टिमात्रेण वा यो परिधिपरि
 स्तराणां यमंतरं रहति ॥ कुंडो महर्षौ द्वौ कोनापुता हुतिपवर्गशोचतुष्टयवि
 स्तृतंतत्र कुंडाव्युत्पत्तिं तद्विहस्ती ॥ ललाटकोनं तत्र च योनिं कुंडे पद्म योनि
 कुंडे च नमो नैव जयति ॥ इह मरुते मारुता यो पद्मं तदगि गौरमवयं यो नो
 क्ता नि ॥ कुंडाशक्तौ त्वेकहस्तद्विप्रमन्त्राणामुरसंतनः क्षोमसुंदितं कार्यो ॥ १९ ॥
 सुंदिते च मेखदादिवत्त्रिधा कारणाचन भवति ॥ श्रीगुप्तो सौधचतु
 रस्रवादिना नै करीत्यादि रोधा चैति सौधोपः ॥ ततो मंडपांतरि शानभागे

रुद्रावदिकां ॥ समहपहेच महवेदिकां कुयति तंतत्र च दक्षिणतो मह
 रुद्र वेदिका मुत्तरतो ॥ ~~सु~~ ~~गो~~ ~~वि~~ ~~लं~~ ~~त~~ ~~स्त्र~~ ~~न~~ ~~मी~~ ~~श्र~~ ~~त्य~~ ~~स~~ ~~व~~ ~~दा~~ ॥ स्थानं
 इप्सनाया उदकी स्त ॥ ~~सु~~ ~~गो~~ ~~वि~~ ~~लं~~ ~~त~~ ~~स्त्र~~ ~~न~~ ~~मी~~ ~~श्र~~ ~~त्य~~ ~~स~~ ~~व~~ ~~दा~~ ॥ स्थानं
 वपद्वययुता वपः ॥ तत्र ~~सु~~ ~~गो~~ ~~वि~~ ~~लं~~ ~~त~~ ~~स्त्र~~ ~~न~~ ~~मी~~ ~~श्र~~ ~~त्य~~ ~~स~~ ~~व~~ ~~दा~~ ॥ स्थानं
 कपोष्ठिकानीं महियमः ॥ तत्र ~~सु~~ ~~गो~~ ~~वि~~ ~~लं~~ ~~त~~ ~~स्त्र~~ ~~न~~ ~~मी~~ ~~श्र~~ ~~त्य~~ ~~स~~ ~~व~~ ~~दा~~ ॥ स्थानं
 पुंशु नेह निहो मरुत्तंगरा ॥ तत्र ~~सु~~ ~~गो~~ ~~वि~~ ~~लं~~ ~~त~~ ~~स्त्र~~ ~~न~~ ~~मी~~ ~~श्र~~ ~~त्य~~ ~~स~~ ~~व~~ ~~दा~~ ॥ स्थानं
 रां भूमिभृत्यतनः शुक्रावः ॥ तत्र ~~सु~~ ~~गो~~ ~~वि~~ ~~लं~~ ~~त~~ ~~स्त्र~~ ~~न~~ ~~मी~~ ~~श्र~~ ~~त्य~~ ~~स~~ ~~व~~ ~~दा~~ ॥ स्थानं
 ग्यजमानो मंगला घोषण संपूर्णकालं रहती मंड के एते भरिती मंत्रेण

घोषणमंडपं प्रदक्षिणि कृत्य पश्चिमद्वारेण प्रविशेत् ॥ ततोर्मंडपांतः पर
 श्विमदेश उपविश्या चामभोनका ॥ इत्युक्त्यं ब्राह्मणदा ॥ सवाकृतस्यापु
 करुदस्य जपांगत्वेन ॥ कुंडलतुरस शरीरे ॥ शतीशेन कावस्यमाण इत्येषमुक्त इ
 येण हं ब्राह्मणदागुप्तयंतं दि ॥ चतुर्के ॥ रिष ॥ पूर्व हरे संकल्पयेत् ॥ ततो
 जपपरुदे होमरुदे च ॥ इह मरुदे तौ ॥ चतुर्के ॥ रिष ॥ पूर्व हरे संकल्पयेत् ॥ ततो
 दुशोपचारैर्गणधितोले कुरु स्नादपुमाच ॥ तुरतवतोर्मंडपांतं चकिरेत् ॥ १३
 तत्रमंत्रः ॥ यदत्र स ॥ स्तुतमृतं नानमा ॥ अथ सवर्षा ॥ स्तुतमृतं नानमा ॥ अथ सवर्षा ॥ स्तुतमृतं नानमा ॥
 पत्रस्यातत्रागच्छ ॥ अथ क्रोमंतु मुता ॥ स्तिपि राचा सर्वतो दिशः ॥ सर्वेषामवि

रोधेन ब्रह्मकर्मसमारभे इति ॥ १४ ॥ पंचगव्येन कुशैः सर्वत्र प्रोक्ष्यमाणं कार्यं ॥ शुचिवो
 हव्येनिक चैनापोहिष्ठेति तत्र ॥ १५ ॥ ततः कृतांजलिः स्वस्थयर्न ताद्व्यमिति मंत्रद्वयं ज
 पेत ॥ १६ ॥ ततो वाक्कपूतं ॥ १७ ॥ ततः कृतांजलिः स्वस्थयर्न ताद्व्यमिति मंत्रद्वयं ज
 दिशाननागेहसुत्त ॥ १८ ॥ ततः कृतांजलिः स्वस्थयर्न ताद्व्यमिति मंत्रद्वयं ज
 कपा ॥ १९ ॥ ततः कृतांजलिः स्वस्थयर्न ताद्व्यमिति मंत्रद्वयं ज
 निभ्यो य सपेभ्यो ॥ २० ॥ ततः कृतांजलिः स्वस्थयर्न ताद्व्यमिति मंत्रद्वयं ज
 शंकुपाखेनापभन्ना ॥ २१ ॥ ततः कृतांजलिः स्वस्थयर्न ताद्व्यमिति मंत्रद्वयं ज
 शोवती कीता ॥ २२ ॥ ततः कृतांजलिः स्वस्थयर्न ताद्व्यमिति मंत्रद्वयं ज
 मतेति ॥ नवरेवाः कुंडलीदिना प्रोपरायतां सवी ॥ २३ ॥ हिरण्यमुचुता ॥ २४ ॥ विभूति ॥

नमः इति नत्वा इन्द्राय सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सशक्तिकार्यै तं माष भक्तै
बलिं समर्पयामिति बलिं समर्पयेत् ततश्चाचं म्याग्नेये गत्वा पूर्ववक्तव्यं स्थ
पयि चार्पुं डरीकं अमृतं च तत्र पूजयित्वा अनंतरं कागच्छं रक्तं दक्षिण वाम क
रद्वय धृत शक्तिकं रां मावाहयेत् पूजयेत् समर्पयेत् अग्नौ अर्पयेत् सर्वमिष्ट
हव्यं वाहमुनिप्रवेदनादकं च तत्र अर्पयेत् ततः सार्वभौमं सार्वभौमं सार्वभौमं
सकं वेनमस्ते ध्यात्वा तं शिवाय नमः ॥ ३॥ ततः सार्वभौमं सार्वभौमं सार्वभौमं
सशक्तिकं सार्वभौमं सार्वभौमं सार्वभौमं सार्वभौमं सार्वभौमं सार्वभौमं सार्वभौमं १६
दंडं अग्निं दत्तमिति दत्तं ततः स्तब्धं अग्नेति मंत्रेण अग्निं
धादिभिः पूजयित्वा अग्नयेः पुरुषो रक्तः सर्वदेवमयो व्ययः ॥

धूमकेतुरजोध्यहस्तस्मै नित्यं नमोनम इति नवासांगायेत्यादि उक्त्वा अ
ग्नये एतं भाषमक्त बलिं समर्पयामिति बलिं समर्पयेत् ॥ तत आचम्य
दक्षिण गवा प्रतिदाय गन्तव्यं नैरुपचारिः पूज्यं पूर्वर्त्तमंत्रैः कलश इयं
स्थापयिष्यामना किं रिडं ॥ अथ ब्रह्मविष्णु शिवमोक्ष ॥ ताता यजुर्वेदिना
वृविजौ दक्षिणादरं तिद्विमाधे रजः ॥ शांक्रौ ई च सौ
सौम्यं च कौष्मांड्यं रत्नो भगवन्तपस्त ॥ श्रीराम ॥ यजुर्वेदिनस्तम ॥ १
कान्तराक्षो यजुर्वेदस्त्रिष्टुभाक्कुर्वन्तः ॥ काश्यपेयस्तु विप्रेद्रक्षत्विक्
चैमेमेखि भवेति प्रत्येकं दद्यादेषां जैतिर्वै गंधादिनिरुपचारैः पूजयेत् ॥

ततोमहि समा रुठं धनदंडपाशदक्षिणवामकरद्वयं नक्षत्रीजनचयोपमं
 अग्निसंमलोचनं यमं ध्यात्वा ॥ राक्षसैर्वैवस्वतधर्माग्नसर्वामरैरचितिध
 धर्ममूर्ते ॥ शुभाशुभानंदशुक्लामृदुशरिक्वायुः सगमहि सुखं नमस्ते ॥ भो
 यमदाहागच्छेहतिष्ठितिसंग्रहयुजयसिगम्यतां त्वाङ्गुलं नक्षत्रीपताकां
 कृष्णचक्षुर्जन्मार्थगौरितिमं च ॥ १ ॥ यमायसोऽममि
 तिसंत्रणयमंगधादिभिः पूजयिष्या ॥ २ ॥ महीधर्ममारुठं दंडद्वयं महा १५
 बलं ॥ आवाहयामियं ते स्मिन् पूजयं प्रतिग्रह्यतामिति नचासागायेत्या
 दिउकायमायनमाषमक्तं बलिं समर्पयामिति बलिं हृद्यात् ॥ ततश्चाव

म्यनैस्तन्यां पूर्वविकलरां स्थापयिष्यात् ॥ कुमुदं दुर्जयं च पूजयिष्यात् ॥ ताता
 नगरुठं महाकायं खड्गद्वयं महाबलं ॥ ग्रीवं बहुराक्षसवैष्टिर्नपिताभर
 णभूषितं निर्जितं ध्यात्वा ॥ ३ ॥ अथ हिरण्यगणनायकस्त्वं विश्वामवेतासपिशा
 चसंधैः ॥ समाधरं पादपिशाचसंघं ॥ ४ ॥ देव्यरुद्धं भगवन्नमस्ते ॥ भो
 निरुतते हिंदु गच्छेहतिष्ठितिसंग्रहयुजयसिगम्यतां त्वाङ्गुलं नक्षत्रीपताकां
 धजं च मोषुण्डतिमंत्रेणोद्धृतं ॥ ५ ॥ भो हिरण्यगणनायकस्त्वं विश्वामवेतासपिशा
 चानिरुततिंगंधादिभिः पूजयिष्यात् ॥ ६ ॥ कुरुते खड्गद्वयं सर्वलोके कपावर्न
 आवाहयामियं ते स्मिन् पूजयं प्रतिग्रह्यतामिति नचासागायेत्यादि निरुतते

कवेर

त्वा॥ ॐ ह्येहियं हे मम रहरण यमृगा धिरूहः सह सिद्धसंधैः॥ प्रा
णधिपका लस्य॥ हाय प्रहाण पूजां भगवन्नमस्ते॥ भो वायो इहाग
धैति हं धैति सांगादिमावाह्य ध्रुमां पताकां धजं च वायो शतमिति मंत्रेण
न्यसेत्॥ तव वायव्यतस्य तदति वायुगंधादिभिरभ्यर्च्य॥ वायुमाकाशगर्व
वपवनं वेगवद्धति॥ ॥ प्रावाहयामियते स्मिन् पुजेयं प्रतिगृह्यतां॥ प्र
नाकारो महो जायते यथा दृष्टा गतिर्दिवित्तसौ कृज्याय जगतो वायवे ह्यनमामि च २१
तिनत्वा सांगायेत्यादि वामवे एतं मावभक्तु बलिं समर्पयामिति बलिं दद्यात्
ततश्चावम्योत्तरद्वारे कलशद्वयं प्रतिद्वारं शारवंप्राग्वत्स्थापयित्वा सार्वभौ

मंदिगगजं न्यस्य प्रपूज्याथर्वविदाष्टविनोत्तरद्वारं शान्तिं न पार्थिवेन चाम
हे हणे॥ शान्तिं सुक्तं च सारं च तथा शाकुनिकं शुभं॥ पौष्टिकं सुमहारा
जमुत्तरेणाप्यथर्ववित्॥ १॥ ब्रह्मज्ञेनो यावदेव नुष्टु भोरुद्रदेवतः॥ वेशी
पायनविप्रेन्द्रसविक्रवं मे मुखे भवेति प्रत्येकं दत्त्वा शनौ देविरिति गंधा
क्षुपचारैः पूजयेत्॥ ततो नरयुतविमानसंकुडलहारकेयूररुचिरांबरग
दाधारदक्षिणवामभुजद्वयं मुकुटिनं महोदरं महाकार्यं हस्तिवर्णं कुबेरं
ध्यात्वा॥ ॐ ह्येहियं हे मम रहरण यमृगा धिरूहः सह सिद्धसंधैः॥ प्रा
णधिभिः पिष्टभिः सहेव गिहाण सजीभगवन्नमस्ते॥ भो सो महोद्रेगच्छेत्॥

तिष्ठेति सांगादिविशिष्टं सोममावाहहरितां पताकां ध्वजं च आयस्वेति न्यस्य
 सोमो धेनुमिति सोमं पूजयेत् ॥ सर्वं नक्षत्रमथैतु सोमो गजाव्यवस्थितः
 तस्मै सोमाय देवाय नक्षत्रपक्षेन नम इति नवासांगायेत्यादि सोमायैतं मा
 षभक्तं बलिं समर्पयामिति बलिं दद्यात् ॥ तत आचम्ये शो न्यां गवा पूर्ववत्
 कल्पशान्तिधाय सुप्रतिकं दिगाजं मंगलं च तत्र संपूज्य वृषारुठदक्षिणावा २२
 महर्षयोर्वक्ष्यन् विशुलधरं त्रिनेत्रं शुक्रवर्णं श्रीशान्ध्यावा ॥ ॐ एधे हि विश्वे
 श्वर शुलधारिन् कृपास्व तद्वांगधरेण सादं ॥ लोके शयने श्वरयेह सिध्यै

ग्रहाण पूजां न गवन्नमस्ते ॥ भो इशान इहा गच्छेह तिष्ठेति सांगादिमावा
 ह्यश्चेतां सर्वे विष्णो विपताकां ध्वजं च ॥ अग्निवा देवसवितरित्युच्येत् ॥ ततस्त
 श्रीशानमिति गंधाभिरभ्यर्च्य ॥ वृषस्कंधसमारुठं शुलहस्तं चिलोचनं ॥ आ
 वाहयामि यस्ते स्मिन् पूजेयं प्रति यत्नवती ॥ सर्वाधिपोषहा देव इशानः शुक्र
 श्वरः ॥ शुलपाणिर्विरूपाक्षस्तस्मै नित्यं नमो नम इति नवासांगायेत्यादि इशा
 नायैतं माषभक्तं ५ बलिं समर्पयामिति बलिं दद्यात् ॥ ॥ तत आचम्य पूर्व
 शानयोर्मध्यं ॥ अध उद्दिश्य अनंतशयनासिनं फलसंप्रकर्म डितां पक्ष
 शं स्वधरोर्धाधो हृदिणा करद्वयं चक्रगात्राधरोर्धाधो वामकरद्वयं

स्त्रीजवणमिर्नतंध्यावा ॥ ॐ एह्यहि पातालचरामरेंद्रनागांगनाकिंनर
 गीयमान ॥ रक्षोरगेंद्रांरसोकसंगैरनतरह्यामध्वरमस्य नंदीय
 भो अनंतद्रहागधेहतिष्ठे प्रावाह्यसांगादिमेषवरांश्चेतां पताका
 धजंच ॥ प्रायंगौ एशिरिति मंत्रेण शिष्टित्या प्रायंगोरिति शेषं गंधादि
 मिरभ्यर्च्य ॥ योसावनंतरूपेण ब्रह्मांडं सचराचरं ॥ पुष्पवदारयं मुद्दि
 तस्मै नित्यं नमो नम इति नवासांगायेत्यादि ॥ अनंतायैतमाषभक्तव २३
 त्सममर्पयामिति बलिं समर्पयेत् रूपनारायणमते निर्स्त्य पश्चिमयो
 र्मध्ये अनंतपूजा ततश्चाचम्य पश्चिमे नैस्त्य मध्ये ऊर्ध्वमुद्दिश्य अह

सूत्रकुशमुष्टिधरोर्ध्वाधोदक्षिणकरदयं स्कवकमंडपुधरोर्ध्वाधोवाम
 करदयंचतुर्मुखं शक्रजं जटिलं लंबोदरं रक्तवर्णं बिम्बाणं ध्यावा ॐ
 एह्यो हि सर्वाधिपते सुरेंद्रा लोके न साहोपि नृदेवताभिः सर्वस्य धातास्य
 मितप्रभाषो विश्वाधुरन्मततं शिवाय भो ब्रह्म नूद्रहागधेहतिष्ठेति ब्र
 ह्माणंसांगादिमावाह्यरक्तपताकाधजं ब्रह्म जज्ञानमिन्यस्य तेनैव ब्रह्मा
 णं गंधादिमिरभ्यर्च्य पृथगे निश्चतुर्भूतिर्वेदावामः पितामहः यहाध्या
 हचतुर्वक्त्रस्तस्मै नित्यं नमो नम इति नवासांगायेत्यादि ब्रह्माणं माषभ
 क्तबलिं समर्पयामिति बलिं दद्यात् अन्ये तु स्योनाष्टयि वीति मंत्रेण ए

थिवीं पूजयंतितेनैव ब्रह्मजपताका स्थापनं कुर्वन्ति **रूपनारायणमते ईशा**
न पूर्वयोर्मध्ये ब्रह्मपूजनं **ततः आचम्य मंडपमध्ये अत्युच्चमंडपे दशस्त**
दीर्घस्त्रिहस्तविस्तृतो महाध्वजो विचित्रवर्ण ईदस्य दृश्य इति स्थाप्यः ॥
ब्रह्मजज्ञानमिति तत्रैव ब्रह्मपूजनं कार्यं ॥ ततो मंडपदक्षिणे षोडशभुजेषु स
र्वेभ्यो देवेभ्यो नमः ॥ वंशेषु किन्नरेभ्यो नमः ॥ पृष्ठेषु पन्नगेभ्यो नम इति सज
येत् ॥ ततः पूर्वस्यां किंविदमिमुपलिप्य तत्रोपविश्य त्रैलोक्येयानि भूतानि २४
स्थावराणि चराणि च ॥ ब्रह्मविष्णुशिवैः साहं रेहां ह्कुर्वंतु नानि मे ॥ देवदानवगै
धवारिहिराक्षसपन्नगाः ॥ रुषयो मनयोगा को देवमातर एव च ॥ सर्वे ममाधरे रेहां

प्रकुर्वंतु मुदान्विताः ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च हे त्रपाजोगणैः सह रहंतु मंडपं
 सर्वे धिंतुरहां सिसर्वाः त्रैलोक्येभ्यो भूतेभ्योः स्थावरेभ्यो नमः त्रैलोक्य
 क्यस्तेभ्यो भूश्वरेभ्यो भूतेभ्यो नमः भुब्रुहणे नमः विह्ववे नमः शिवाय
 नमः देवेभ्यो नमः गंधर्वेभ्यो नमः यक्षेभ्यो नमः राक्षसेभ्यो नमः पं
 न्नगेभ्यो नमः रुषिभ्यो नमः मनुष्येभ्यो नमः गोभ्यो नमः देवमातृभ्यो
 नमः इति प्रत्येकं संसृज्य पुष्ट्यादि पूर्वमंत्रैरेव तस्यां भूमावेतेभ्य एव माष
 भक्तबलिंदद्यात् ततो यजमानः साचार्यः सरुविक्रप्रहसित् तपाणि पाद
 आर्चयितः प्राग्द्वारेण मंडपप्रविशेत् ततो यजमानो गन्यायतनादक्षिणत

उपविशन्तः। प्राचा यस्मिं कुंडपश्चिमत उपविश्या च म्यप्राणा नायम्या
 मुककर्मण्यग्निप्रतिष्ठां करिष्ये तदंगतया संमार्जनमेखलायां निदे
 वतासापन पूजनादिक रिष्ये इति संकल्प्या न्यायतनं संष्ट्या कुशोदके
 न प्रोक्ष्येदं विष्कुरिति मंत्रेणोपरि मेखलायां श्वेतवर्णं लंछतायां विष्नुमा
 वाद्यपूजयेत्त मध्यमेखलायां रक्तवर्णं लंछतायां ब्रह्मजं हानमिति बुद्ध्या एव
 धोमेखलायां त्रस्तवर्णयुतायां कद्रुदायेति रुद्रं योन्यां रक्तवर्णं लंछतायां
 धांगौरीभिर्मायेती गौरिचक्षापयेत् ततः स्वशाखोक्तमार्गेण ग्निं प्रतिष्ठाप्य
 महवेदिकायां सर्वतोभद्रं विन्य ब्रह्मादीं स्थापयेत् तद्वया प्रागुदीच्यागतौ

रक्तः कुर्यादेकोनविंशतिः ॥ खंडेदुस्त्रिपदा कोणेश्च खलाः पंचभिः पदैः ॥ एका
 दशपदी वस्त्री भद्रं तु नवभिः पदैः ॥ चतुर्विंशत्यदा वापि परिधिं विंशतिः पदैः ॥ मध्येषा
 उशभिः षष्ठैः पद्ममष्टदलं स्मृतं ॥ श्वेतं दुःश्रं खलाः कृत्वा वस्त्री नीलेन पूरयेत् ॥ भद्रो
 रुणसिता वापि परिधिः पातवर्णकैः ॥ बाह्यांतरदलश्वेता कर्णिका पीतकर्णिका
 परिध्या वेष्टितं पद्मं बाह्ये सत्त्वं रजस्तमः ॥ स्तनमध्यो स्थापयेद्देवान् ब्रह्माद्यां च सुरा
 सुरान् ॥ यथा ॥ मध्यो ब्रह्मा ॥ ब्रह्मजज्ञानं गौतमो वामदेवो ब्रह्मन्निष्ठः ॥ ब्रह्मसू
 पने विनियोगः ॥ एवमुत्तरत्र ॥ ब्रह्मजज्ञानं ॥ उत्तरे सोमः ॥ आघायस्व गौतमः सोमो गा
 यत्री ॥ आघायस्व ॥ ईशान्यामीशानः ॥ अग्निवाजी गतिश्चुनरोप ईशानो भगती ॥ अग्नि
 त्वादेव स विनरीशानं वार्याणाम् ॥ सदा वन्भागमीमहे ॥ पूर्वदंडः ॥ इंदं वो मधु ॥ इंदं

गायत्री इदं वो विश्वतः - प्राग्नेया मग्निः - प्रग्निं काणो मेधातिगायित्री - अग्निं द
 तं दक्षिणे यमः यमाय सोमं यमो नुष्टुप् यमाय सोमं निरुत्तं निरुत्तिः मोषुणे
 घोरः काणो निरुत्तिगायित्री मोषुणः परा परां पश्चिमे वरुणः तवायामिति श्रुनः शेषो
 वरुणः स्त्रिष्टुप् तवायामि वायव्यां वायुः वायो शतं वामदेवो वायु रनुष्टुप् वायो श
 तं हरीणं युवस्व पोथाणं उत वाते सहस्रिणो रथ आयातु पाजसा वायु सोम मध्ये अष्ट
 वसवः अया अत्र मैत्रावरुणो वसिष्ठो वसवस्त्रिष्टुप् अया अत्र वसवो रंत देवाः
 रावंतरे हे मर्जयंत शुभ्राः - प्रवक्ष्यथ उरुज्वयः कण्ठं श्रोता इत सुजग्मुषो नो
 अस्य सोमेशान मध्ये एकादश रुद्राः - आरुद्रा सः श्वेताश्च एकादश रुद्रा न गति आ
 रुद्रा स इदं वतः स जोष सोहि रं ए परथाः सुविताय गंत न इयं वो अस्मत् प्रतिर्यहेते मतिर

सृक्षजेन दिव उसा उदन्यवे इशाने इम्ये द्वादशादित्याः त्यानु साम दोम सो द्वादशागा
 यत्री त्यानु रुद्रा त्रिगां अव आदित्या न्यां चिषामहे सुमृजी कां उभिष्टये इदं अग्नि मध्ये श्विनौ
 अश्विनौ राहु गणो गोतमो श्विना पुर उल्लिक् अश्विनावत्तिरिस्मदा गोमद स्वाहिरण्य
 वत् - प्रवक्ष्यथं समनसानियच्छतं अग्नियम मध्ये विश्वे देवाः सपिरुकाः उमा सो
 मधुच्छंदा विश्वे देवा गायत्री ओमा सश्वरिणी धृतो विश्वे देवा स आगत दासां सोदा
 शुषः सुतं यम निरुत्ति मध्ये सप्रयक्षाः - अनित्यं देवं वामदेवः सप्रयक्षाः प्ररुतिः - अ
 नित्यं देवं सवितारमोण्योः क विरुतु मच्चामि सत्य सर्वं रत्न धाम निप्रियं मतिं क वि॥
 ऊर्ध्वयस्या मतिर्ना - प्रदिक्त सविमनि हिरण्यपाणि रमिमीत सु रुरुः रपास्वः
 निरुत्तिवरुणयोर्मध्ये भूतनागाः - प्रार्यगैः सारपराक्षि सपगि गायत्री - आर्यगैः

वरुण वायुमध्ये गंधर्वाभिरसः अप्सरसमैनसो रुष्यशृंगो गंधर्वाभिर
 सोनुषुप अप्सरसां गंधर्वाणां मृगाणां चराणो चरन केशीकेतस्य विद्वान्
 सरवास्वा उर्मदितमः ब्रह्मसोममध्ये स्कंदनी दीश्वरश्च महका लंब कुमारं
 कुमारः स्कंद विस्त्रीष्टुप ॥ कुमारं माता युवतिः समुखं गुह्यविभर्तिनददाति
 पित्रे अनीकमस्य नमिनः कृतामः पुरः पश्यति निहितमूर्तौ ऋषभमृषभो
 वैराजो हृषभो वैश्वदेवः सुषुप ऋषभं मां समानानां सप चानां शिषा सहि २९
 हंतारं शत्रूणां लघ्वि विराजं गौपतिं गवी अदिति लोको बृहस्पतिर्ब्रह्मे
 ॥ शुभमोहा कालो गायत्री अदिति ह्यजिनेष्टदहया दुहिता तव ता देवा
 च जायंत भद्रा अमृतबन्धवः ब्रह्मेशानमध्ये दक्षादीनां सप्तकोणां ग ॥

अदिति लोको बृहस्पतिर्दक्षोऽनुषुप अदिति ह्यजिनेष्टदहया दुहिता तव
 ब्रह्मेष्टमध्ये दुर्गा विष्कच तामग्निवरां सौभरिङ्गान्निष्टुप तामग्निवरां
 इदं विष्कच एवो मेधायि विष्कच गायत्री इदं विष्कचः ब्रह्माग्निमध्ये स्वधा उदीर
 तां शंखः स्वधा निष्टुप उदीरतामवरः ब्रह्मघमयो मध्ये मृत्यु रोगाः
 परं मृत्यु संकुसुको मृत्यु रोगा निष्टुप परं मृत्यु अनुपरे हि पंथो यस्ते स्वइतरौ
 देवयानात् चक्षुष्यतेष्ट एव ते ते ब्रवी निमानः पूजां रीरिषो मोतवीरां न ब्रह्मनि
 र्हत्यो मध्ये गणपतिः गणानां त्वाय समदोगणपतिर्गति गणानां त्वा ब्रह्म
 वरुणयो मध्ये आपः शंभो देवी बर्हिषः सीधु द्विप आपो गायत्री शंभो देवी

ब्रह्मवायुमध्ये मरुतः मरुतो यस्य एतद्गणो भूतो गायत्री मरुतो यस्य हि रुये मा
 तादिर्वो विमहसः समुगोपातमो जनः ब्रह्मणः पादमूलैकलिका ध्याः ध्या
 ल्यो ना मेधातिथिभूति गायत्री स्यो ना पृथिवीभ तत्रैव गंगादि नद्यः इमे मे गं
 गे सिंधुहि त्रैयमेधो गंगाय मुना सरस्वत्यो जगती इमं मे गंगे तत्रैव सप्तसागरः
 धाम्नो धाम्नो गोतमो वामदेवः सप्तसागरा अनुष्टुप् धाम्नो धाम्नो राजन् नितो वरुण
 नो मुंच यदापो अध्यावरुणेति शयामहे न तो वरुण नो मुंच मपि वायो मोषधीहि २६
 सीरं तो वरुण नो मुंच विश्वव्यचा भूत्वे तो वरुण नो मुंच तडपरि मेरुना ममं त्रै
 ए पूजयेत् बाह्यपरि धौ सोमादि संधौ निक्रमेण युधानि सोमसं निधौ

प्राज्यौदनमग्नये माषां नंयमाय कृत्स्नवीह्यन्तं पुराणघृताक्तं निरुतये
 नवनितौदनं वरुणाय यवौदनं वायवे प्रैर्यग्वौदनं सोमाय गावेधकमी
 शानाय अन्येभ्यो यथावार्भं सर्वेभ्यो वानवैद्यशेषां नैनदिग्बलिः कार्य इती
 नतो वेद्यां नर्वरस्त्रं निधाय नत्र कर्णिकामध्ये एदलं विधाय तत्र महमंड
 लाविति श्वनवमद देवता स्थापनं कुर्यात् तत्रारण्ययोगः अथेत्या
 दिग्रहपीठं देवता स्थापनमर्हकरीछे प्राणवस्य ब्रह्मासृषिः परमात्माग्निर्देवादि २७
 वता देवि गायत्री छंदः व्याहृती नीलमेणजमदग्निभरहायज मृगवी

गदा इक्षणसमीपेगादात्रिशुलं दंडसमीपेवज्रं अग्निसमीपेवज्रं शक्तिः यम
 समीपेदंडः निरुतिसमीपेखड्गः वरुणसमीपेपाशः वायुसमीपेकुशः तद्वाह्ये
 उत्तरेगौतमः इक्षानेभरद्वाजः पूर्वेविश्वामित्रः आग्नेयेकश्यपः दक्षिणेजम
 दग्निः निरुत्येवशिष्टः पश्चिमेत्रिः वायव्ये रुधती तद्वाह्येपूर्वेऐंदि आग्नेये
 कौमारी दक्षिणेबाह्वी नैरुत्येवाराही पश्चिमेचामुंडा वायव्येवैष्णवी इशा
 नेर्वैनायकी ॥ इत्याष्टौशक्तयः ॥ एताः स्वस्वमंत्रैर्नाममंत्रैश्च स्थापयित्वा
 तत्तन्मंत्रैरेवक्रमेण पूजयित्वा तत्तन्मंत्रैर्नाममंत्रैर्वा प्रत्येकं दशदशतिजान्याद्रुती
 दुर्वोपहारीनिवेदयेत् क्षिणेपर्वद्वलणे घृताभमुद्राकग्निमंत्रितमादित्याय

रुषयः अग्निवायसूर्योदेवताः देवीगायत्रीदेवीउल्लिकदेवीएदृत्यश्व
 दांसि सूर्याद्यावाहनेविनियोगः केचित्तत्तन्मंत्रानथावानेप्याहुः
 तत्तन्मंत्रमहपीठस्यमध्येवर्तुल्लेद्वादशांगुलमंडपेप्राप्सुर्वसूर्यरिक्तपुष्पाह
 तैः आरुह्येनदिरण्यस्तूपः सवितास्त्रिष्टुप् सूर्यावाहने विनियोगः ॥
 आरुह्येनेत्यादिभूभुवस्वः कलिंगदेशोद्भवकाश्यपगोत्रसूर्यइहागच्छे
 न्यावाह्येदतीष्ठतिस्थापयेत् तत आग्नयेचतुस्त्रेचतुर्विंशत्यंगुलमंडलेषु
 त्पक्कखंसौमंश्चेतपुष्पाहतैः आध्यायस्वगौतमः सोमोगायत्री सोमावा
 हनेविनियोगः आध्यायस्व उभूभुवस्वपुनानेयम्भतीरौदेवात्रेयसगोत्र

सोमहोद्रेगछेत्यावाह्येहतिष्ठेतिस्थापयेत् नतोदक्षिणेविकोणेऽथैगुले
 मंडलेदक्षिणमुखंमौमंरक्तपुष्पाकृतैः अग्निर्मूर्ध्नि विरूपो गारकोगा
 यत्री अंगारकावाहनेविनियोगः ॐ अग्निर्मूर्ध्नि ॐ भू भुव स्व रचंती
 समुद्रवभारद्वाजसगोत्रमौमेहागछेत्यावाह्येहतिष्ठेतिस्थापयेत् तत
 दृशान्येवाणकारेचतुरंगुलेमंडलेऽदक्षमुखं बुधं पीतपुष्पाकृतैः उद्ध्व्य
 धं बुधः सोम्या बुधस्त्रिष्टुप् बुधावाहनेविनियोगः ॐ उद्ध्व्य धं ॐ भू भुव ३०
 वत्सर्मगद्य देशेद्वय-आत्रेयसगोत्रबुधेहागछेत्यावाह्येहतिष्ठेति
 स्थापयेत् ततः उत्तरतोऽधो दीर्घचतुरस्रषडंगुलेमंडलेऽदक्षमुखं बृहस्पतिः

पीतपुष्पाकृतैः ॥ बृहस्पतेर्गत्तमरो बृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ॥ बृहस्पत्यावाहनेवि
 नियोगः ॐ बृहस्पतेः प्रति ॥ ~~सुक्रः~~ ॥ ॐ भू भुव स्वः ॥ सिंधु देशेद्वय-आत्रेय
 रसगोत्रबृहस्पतेर्होद्रेगछेत्यावाह्येहतिष्ठेतिस्थापयेत् ॥ ततः पूर्वपंच
 कोणेनवांगुलेमंडलेप्राश्वरंशुक्रं शुक्रपुष्पाकृतैः ॥ शुक्रः पराशरः शुक्रोद्विप
 विगद्य ॥ शुक्रावाहनेविनियोगः ॐ शुक्रः शुक्रं कान् ॥ ॐ भू भुव स्व रचंती ॥ क
 टदेशेद्वयभागविसगोत्रशुक्रेहागछेत्यावाह्येहतिष्ठेतिस्थापयेत् ॥ ततः
 पश्चिमेधनुषीदीर्घगुलेमंडलेपुन्यशुक्रं शनिं हस्तपुष्पाकृतैः ॥ शमग्नि
 रिरिविदिः शनिरुल्लिङ्गः ॥ शन्यावाहनेविनियोगः ॥ शमग्निः ॥ ॐ भू भुव स्वः सौरा

पुनकाशपसगोत्रसन्नेश्वरेहागळेत्यावाद्येहतिष्ठेतिस्थापयेत् ॥ त
 तोनैरुत्थेषुपाकारेहादशीगुल्लेमंडलेदक्षिणमुखराहुंरुपुष्पाहुनैः
 कपानोवामदेवोराहुगायत्री ॥ राहुवाहनेविनियोगः ॥ कथानः ॥ भूभु
 वस्वराहीनापुरोद्भवपेठीनसीसगोत्रराहोद्गाढ्यावाद्येहतिष्ठेतिस्थापय
 त् ॥ ततोवायव्येध्वजाकारेपीठेउंगुलेदक्षिणमुखकेतुं धर्मपुष्पाहु
 तैः ॥ केतुमधुच्छंदाः केतवोगायत्री ॥ केत्वावाहनेविनियोगः ॥ उंकेतुंरुए ३१
 न् ॥ उंभुवस्वरांतवेदीसमुद्रवज्रैर्मितिसगोत्रकेतोद्गाढ्यावाद्ये
 हतिष्ठेतिस्थापयेत् ॥ सर्वेवादिताभिमुखाः स्थायाः ॥ ॥ अथाधिदेवताः

सर्वश्चेतपुष्पतंडुलैः स्थापयेत् ॥ अंबकंवसिष्ठोरुद्रोत्पुष्प ॥ अंबकं
 भूभुवस्वरीश्वरेहागळेत्यावाद्येहतिष्ठेति सूर्यस्य दक्षिणपार्श्वेदृश्यरी ॥
 गौरीनिमायदीर्घतमाउमाजगती ॥ गौरीनिमाया ॥ भूभुवस्वरुमेद्गागळे
 त्यावाद्येहतिष्ठेति सोमदक्षिणपार्श्वेउमा ॥ यदक्रंदोदीर्घतमाः स्कंदस्त्रि
 ष्टुयदक्रंदः ॥ उंभूभुवस्वः ॥ स्कंदेहागळेहतिष्ठेति ॥ नौमदक्षिणपार्श्वे
 विष्णोर्दीर्घतमाविष्णुस्त्रिष्टुप् ॥ विष्णोर्नुकै ॥ उंभूभुवस्वः विष्णोर्हागळेह
 तिष्ठेति बुधदक्षिणपार्श्वेविष्णु ॥ ब्रह्मजज्ञानं गौतमीवामदेवो ब्रह्मात्रिष्टुप्
 ब्रह्मजज्ञानं ॥ उंभूभुवस्वब्रह्मनिहागळेहतिष्ठेति बृहस्पतिदक्षिणपार्श्वे

आरां॥ इदं वो मधु छंदो गायत्री ॥ इदं वा॥ उभ्रुर्वस्व रिं रा गच्छेदति॥
 छेति शुक्रं दक्षिणार्धे इदं॥ यमाय सोमं यमो नुष्टुप॥ यमाय सोमं॥ भ्रुर्वस्व
 वस्वयमेहा गच्छेदति छेति शनी दक्षिणार्धे यमं॥ मोषु एण धारः कएव
 नि० गायत्री॥ मोषु एणः परा॥ भ्रुर्वस्वः काले हा गच्छेदति छेति राहु दक्षिण
 पार्श्वे कालं॥ उषो वा नंप्र स्का एव श्वित्र गुप्ते बृहती॥ उषो वा नं॥ उभ्रुर्वस्व
 श्वित्र गुप्ते हा गच्छेदति छेति कतु दक्षिणार्धे श्वित्र गुप्ते॥ ॥ ततः श्वेनं
 उक्ते

पुष्पतंदुलै रवे सर्वाः प्रत्यधि देवताः स्थापयेत्॥ अग्निं कएवो मेधा
 तिथि गायत्री॥ अग्निं दूतं॥ उभ्रुर्वस्व रग्ने हा गच्छेदति छेति सूर्य वा मपा
 र्श्वे ग्निं॥ अप्सु मेधा तिथि रापो नुष्टुप॥ अप्सु मे सोमः॥ उभ्रुर्वस्व
 राप हा गच्छेदति छेति सोम वा मपार्श्वे॥ आपः॥ स्योना मेधा तिथि भूमि
 गायत्री स्योना पृथिवि॥ उभ्रुर्वस्व भूमि हा गच्छेदति छेति भौम वा मवा
 मपार्श्वे भूमिं॥ इदं विष्णु मधा ति विष्णु गायत्री॥ इदं विष्णु॥ भ्रुर्वस्व
 विष्णो हा गच्छेदति छेति बुध वा मपार्श्वे विष्णुं॥ इदं श्रेष्ठानि गच्छेत्समद
 दं दक्षिणं॥ इदं श्रेष्ठानि॥ उभ्रुर्वस्व रिं रा गच्छेदति छेति गुरु वा मपा
 भु

श्वेदं इन्द्राणि वृषाकपिर्दिङ्गाणि पंक्तिः इन्द्राणीमासु उभ्रुर्व
 स्वरिङ्गाणीहागळेहतिष्ठेति शुक्रवामपाश्वेदं इन्द्राणी प्रजापतेरिहं ए
 गर्भः प्रजापतिस्त्रिष्टुप् प्रजापतेन त्व उभ्रुर्वस्व प्रजापते इहागळे
 हतिष्ठेति शनीश्वरवामपाश्वेदं प्रजापतिः आयंगोः सापराङ्गी सर्पागायत्री
 आयंगोः उभ्रुर्वस्वः सर्पा इहागळेहतिष्ठेति तेराङ्गवामपाश्वेदं सर्पा
 नू ब्रह्मजज्ञानं गौतमो वामदेवो ब्रह्मात्रिष्टुप् ब्रह्मजज्ञानं उभ्रुर्वस्व ३३
 ब्रह्मात्रिहागळेहतिष्ठेति केतुवामपाश्वेदं ब्रह्माणं ततः शुक्रपुष्पतंडुलै
 रेव विनायकादिपंचदेवताः स्थापयेत् गणानंवाग्दत्तमदोगणपति

४ दिहस आ ५

जगती ॥ गणानंवा ॥ उभ्रुर्वस्व गणिपते इहागळेहतिष्ठेति राहोरुत्तर
 तो गणपति ॥ जातवेदसे कश्यपो दुर्गात्रिष्टुप् ॥ जातवेदसे ॥ उभ्रुर्व
 दुर्गे इहागळेहतिष्ठेति शनेरुत्तरभांडुगां ॥ तव वायो वायु आंगी सो वायुर्गा
 यत्री ॥ तव वायव्यतेस्पते ॥ उभ्रुर्वस्व वायो इहागळेहतिष्ठेति रवेऽ
 त्तरतो वायु ॥ प्राक्काशो गागायत्री ॥ आदित्यस्य ॥ उभ्रुर्वस्व राकाशे
 हागळेहतिष्ठेति राहोर्दक्षिणातः आकाशं ॥ एषोऽप्यो प्रस्वरावोऽपि नो
 गायत्री ॥ एषोऽप्य ॥ उभ्रुर्वस्व रश्मिना विहागळतेहतिष्ठतामिति केतोर्द
 क्षिणांश्चिनी स्थापयेत् ॥ यद्वा विनायकादीनपंचोत्तरत एव स्थापयेत् ॥

उत्तरहेत्राधिपतिं॥ वास्तोष्पतिं वा वाहयेदित्येकं॥ हेत्रस्य वामदेवः
 हेत्राधिपतिरनुष्टुप्॥ हेत्रस्य पतिना॥ हेत्रपते इहा गच्छेदिति षेति हे
 त्राधिपतिं॥ वास्तोष्पतेति वसिष्ठो वास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप्॥ वास्तोष्पते
 प्रतिजा॥ इहा गच्छेदिति वास्तोष्पतिं॥ तः इन्द्रादित्यो कपालान्मुखा
 नि मुखान्छापयेत्॥ तं न चः॥ ॥ इन्द्रं विश्वाजैतामधकं दस इन्द्रो
 नुष्टुप्॥ इन्द्रं विश्वा॥ इन्द्रं हा गच्छेदिति षेति प्रादि पूर्ववत्॥ एवमुत्तरत्रा॥ इन्द्रं
 प्राग्निं दत्तं॥ ययौ य सोमं य मो नुष्टुप्॥ यमाय सोमं॥ मोषुणो घोरः कारवा
 निरुतिर्गायत्री॥ मोषुणः परापरा॥ त्वं चो अग्ने वामदेवो धनिस्त्रिष्टुप्॥ त्वं चो

मा२

अग्नेवरुणस्य॥ तव वायोश्च श्वो वायु गायित्री॥ तव वाय॥ सोमो धेनुं गौतमः
 सोमस्त्रिष्टुप्॥ सोमो धेनुं॥ तमीशानं गौतमदर्शानो जगती॥ तमीशानं॥ तैत्ता
 रवेः पूर्वैशेषं छापयेत्ताममंत्रेण॥ सोमस्याग्ने वासुकिं॥ भौमाग्ने तर्कं॥ बुधो
 तरे कर्कटिकं॥ बृहस्पतेरग्रे पद्मं॥ शुक्रोत्तरे महापद्मं॥ शनी पश्चिमे शरवः
 पालं॥ राहोः पुरतः कर्कटं॥ केतोः पुरतः कुलिकं॥ ततः पूर्वं बहिर्गृहेऽथ
 श्विन्यादि सप्त नक्षत्राणि॥ विष्णुभादि सप्त योगाः॥ बव बालव करणे॥
 सप्त पद्माणि रुवेदश्च॥ ॥ दक्षिणो पुष्यादि नक्षत्राणि॥ धृत्यादि सप्त योगाः
 ॥ कौलवर्तनीले करणे॥ तप्त सागराय नुवेदश्च॥ ॥ पश्चिमे खर्त्यादि नक्षत्राणि

त्राणि॥ वाचादिसप्तयोगाः॥ गारवणिनेकरागे॥ सप्तपातालानिसामवे
 दौश्च॥ पुनरेभिर्जिहादिसप्तनक्षत्राणि॥ साध्यादिषड्योगाः॥ विष्टिकर
 णां॥ भूराद्याः सप्तलोकाः॥ अथर्ववेदश्च॥ वायवेधृक् सप्तपयिश्च॥
 ॥ ततो यथावकाशं योगादिसप्तसरितः॥ सप्तकुलाचलाः॥ ॥
 अष्टौ वसवः द्वादशगदित्याः एकाशंदंरुद्राः एकोनपंचाशं नमरुतः ३५
 षोडशमातरः षडृतवः द्वादशमासाः द्वेअयने पंचदशतिथयः षष्ठि
 संवत्सराः सुपर्णाः नागाः सर्पाः यक्षाः गंधर्वाः विद्याधराः अप्सरासाः
 रक्षांसि भूतानि मनुष्याः इत्येते स्थावरा इति अचनवग्रहा एव

सदृश

स्थावरा इत्येकः पदः विनायकादिपंचलोकपालानां द्वात्रिंशद्देवता
 इत्यपराः॥ ॥ अष्टौ दिक्पाला सहिता इत्यन्यः॥ ॥ शेषादिमनुष्या
 तादृतिवा॥ एतेषु पदेषु बहुत्राप्यायस्त्वेन फलतारतम्यं दृष्टव्यं॥
 ततस्तु गच्छा॥ वैदितिप्रतिष्ठां विधाय पूजयेत्॥ ॥ तत्रादौ गन्ध
 ध्यानं॥ मसपुगाणि॥ पद्मसप्तपद्मकरः पद्मगन्धसिमुद्रकतिः॥ सप्ताश
 श्वरुथसंयश्च द्विभूजस्यासदारविः॥ १॥ श्वेतश्चेतांबरधरो दशाश्वः
 श्वेतमूषाणः॥ गदापाणिर्द्विभुश्च कर्तव्यो वहेः शशी॥ २॥ रक्तमाल्यो
 वरधरः शक्तिशुलगदाधरः॥ चतुर्भुजो मेषगमो वरदस्यादक्षगस्तुतः॥

पीतमाख्यांबरधरैरुणिकाम्बरैश्चक्रैः ॥ खड्गचर्मगदापाणिः सिंहस्यो
 वरदो बुधः ॥ ४ ॥ देवदेवैश्च गुरुः ॥ दन्ती तप्ये तो चतुर्भुजः ॥ दंडिनो वरदो कम्
 यो सिंहासुत्रकमंडलुः ॥ ५ ॥ नीलकृतिः श्रुत्वा वरदो गृध्रवाहनः ॥ बाण
 बाणसनधरः कर्तव्यो कर्तुनः सदा ॥ ६ ॥ कर्णालवक्षः खड्गचर्मश्रुत्वा वरं
 प्रदः ॥ नीलः सिंहासनस्थश्चरादुरत्रपशस्यते ॥ ७ ॥ धूम्राद्विवाहवः सर्वे
 गदिनो विदुर्नानाः ॥ गृध्रासनगतानित्यं केतवस्फवरिप्रदः ॥ ८ ॥ सर्वो किरीटि
 टिनः कार्यगिहलोकहितावहाः ॥ अंगुलेनोक्ताः सवैरातमष्टोत्तरं स
 दा ॥ ९ ॥ ततः षोडशोपचारपूजा ॥ सहस्रशीर्षाण्डचस्थसूक्तस्य नारा

ता

यणरुषिः ॥ पुरुषो देवता ॥ अनुष्टुप्कंदः ॥ अंत्यात्रिष्टुप् ॥ षोडशोपचा
 रपूजायां विनियोगः ॥ ॥ प्रथम्यासः ॥ ॥ सहस्रशीर्षेति वामकरे
 ॥ पुरुषा एवेदमिति दक्षिणकरे ॥ एतावानस्येति वामपादे ॥ त्रिपाद्वर्ध
 मिति दक्षिणपादे ॥ तस्माद्विराडिति वामजानी ॥ यत्पुरुषेणेति द
 क्षिणजानी ॥ तं यदिति वामकर्या ॥ तस्माद्यज्ञा सर्वह इति दक्षिणकर्या
 ॥ तस्माद्यज्ञा सर्वहुतं च त्रिनाभौ ॥ तस्मादश्च इति हृदये ॥ यत्पु
 रुषमिति कर्णे ॥ ब्राह्मणे स्येति वामबाहौ ॥ चंद्रमा इति दक्षिणबाहौ ॥ ॥
 नाभ्या इत्यास्ये ॥ सप्तास्यास्येति नेत्रयोः ॥ सहस्रेनेति भुवि ॥ ॥ प्रथ

पंचांगन्यासः ब्राह्मणोऽस्यत्युच्चाह दयायनमिति हये चंद्रमा इति
 शिरसि स्वाहेति शिरसि नाभ्यादुत्ति शिरवायै वषडिति शिरवायै
 संप्रास्थी सानिति कजचायुर्जमिति कवची यज्ञेनेत्यस्त्राय फटित्य
 स्त्रं सहस्रशीषेत्यावाहनं पुरुषेत्याहनं एतावानस्येति पाद्यं
 त्रिपादित्यर्थं तस्माद्विराडित्याचनं ॥ त
 आप्यायस्व गीतमः पयो गायत्री दीरस्व विनियोगः आप्याय^{३९}
 स्वचंदनादि पंचोपचारा कृत्वा उम्भिर्भुवि रविति पूजाय एसाय
 दधि-कावणे वामदेवो दध्यभुष्टु पू दधिस्नाने विनियोगः

दधि-कावाः पंचोपचारादि घृतं मिमिक्षे गत्समदो घृतं त्रिष्टुपू
 घृतस्नाने विनियोगः घृतं मिमिक्षे पंचोपचारादि मधुवातागो
 तमो मधुगा यत्री मधुस्नाने विनियोगः मधुवाता पंचोपचारादि
 स्वादुःपवस्त्वेनः शकरीकान्ती शकरीस्नाने विनियोगः स्वादुःपव
 स्त्र पंचोपचारादि यत्पुरुषेणेति संवेत्तु पुरुषसूक्तेन अङ्गिर
 मिश्र शुद्धेदकस्नानं ततश्चाचनं कृत्वा तं यज्ञं यज्ञोपवीतं तस्मा
 द्यद्यं होवासादुतिवस्त्रं तस्माद्यज्ञात्सर्वं हन रुचइति गंधद्वारामिति
 गंधमहताश्च तस्मादध्वादुतिपुष्पं यत्पुरुषमिति योनस्वदति

धूपं॥ ब्राह्मणोऽस्य श्रियेनातदिति दीपं॥ चंद्रमाः स्वादुःपववस्वेति नै
 वेद्यं॥ - प्राचमनं दत्त्वा॥ नान्याऽप्यासीदिति याः फलिनिरिति फलं
 ॥ सप्तास्यासन्निति तां बुद्धीं॥ यद्देन हिरण्यरूपः॥ हिरण्यगर्भं
 स्मृतिरिति हिरण्यं॥ नानामंत्रैः पुष्पांजलिं दत्त्वा प्रदक्षिणां नमस्कारं च
 स्तुतिं च कुर्यात्॥ - आवाहनादि षोडशोपचार पूजा संपूजास्तु
 त्वनातिरिक्तं विधिवदस्तु॥ यस्य स्मृत्येति प्रार्थयेत्॥ ॥ - अथवा॥ ॥ ३६
 उ- प्रादित्याय नमः इह मास नमित्याद्यावाहनादि क्रमेण पूजावादि न
 मांते नानामंत्रैस्तत्तद्देवत्यैव प्रत्येकं पूजयेत् ततोऽहं वेदीरग्नभागे

अवागमकालं कंबुदिद्विभुतं नृषिर्तंच च दनमाह्वयं चिर्तं कलशं
 निदध्यात् तच्चैवं महीद्योगिभिर्मिष्टुषु उपधयः समितियवान्
 क्षिप्त्वा आकलशं धितिकलशं स्थापयेत् इमं मे गंगेति नलपरायिवा
 गंधद्वारा मिति गंधीं किंपेत् या उपधायि रिति लवोपिधीः उपधयः सन्निति
 यवान् कांडाकांडा रिति इवाः - अश्वत्थं वृक्षं पंचपल्लवान् स्यान्नाष्ट
 थिवीति पंचमपूवामृदं याः फलिनिरिति फलं सहिरन्ना निति पंचरत्नानि
 हिरण्यरूपं हिरण्यं पुवास्तुवासा इति वस्त्राण्यरक्तं सूत्रं पाषाणं च यैत् त
 वायामिश्रुनः शोपो वलागस्त्रिष्टुप् करुणां च नैविनि यो गः तच्चाया

सान्निध्यं कुरु देवेश प्रसन्नो भव सर्वदेति ॥

मि ततः कलशं गंगाद्यावाहनं सर्वसमुद्रासरितस्त्रिभिर्निजलदानदाः
आयौ तु यजमानस्य उरितक्षयकारकाः ततः कलशानिमंत्रणं कलश
स्य मुखे विष्णु कंठे रुद्र समाश्रितः पूजेत त्रिस्तोत्रं ब्रह्मामध्ये मातृगणास्मृताः
कुरुते सागराः सप्त सप्त दीपा वसुधरा रुग्णैर्दोषयन्नुर्वहस्ता भवेद्दोष
अंगैश्च सहिता सर्वे कलशं वसुमाश्रिताः ततः कलशं प्रार्थना देवेश नवसंवादे मध्ये
माने महोदधौ उत्पद्यीते तदा कुम्भविधृतो विष्णु नास्वयं त्वन्नोयै सर्वतिथानि ३५
देवाः सर्वे वैद्यि स्तिताः वयितिष्ठंतु भूतानि वयि प्राणा प्रतिष्ठिताः शिवस्त्व
यत्नं वासि विष्णु तत्त्वं प्रजापतिः आदित्या वसवो रुद्रा विश्वे देवाः संपैत
काः वयि ते सर्वे पियत कामफलप्रदाः त्वं सा दामं देय हं कर्तुमीह मे देव
इति